

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) ปีงบประมาณ 2564 รอบที่ 1/2564

ประเด็นที่ 4 : สุขภาพกลุ่มวัย สุขภาพจิต จังหวัดตราด

1. ประเด็นมุ่งเน้น : ผู้สูงอายุคุณภาพ (พลัดตกหกล้ม)

ตัวชี้วัด (กรมอนามัย):

- ร้อยละ 50 ของประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์
- ร้อยละ 95 ของตำบลที่มีระบบการส่งเสริมสุขภาพ ดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนผ่านเกณฑ์ และจัดทำ Care Plan ที่มีภาวะพึ่งพิงร้อยละ 85
- ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีแผนการดูแลส่งเสริมสุขภาพรายบุคคลในชุมชน (Individual Wellness Plan)

ตัวชี้วัด (กรมการแพทย์):

- ร้อยละ 100 ของโรงพยาบาล ระดับ M2 ขึ้นไป มีการจัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ
- ร้อยละ 100 ของโรงพยาบาลขนาด M2 ขึ้นไป ที่มีการจัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุระดับพื้นฐานขึ้นไป (ระดับพื้นฐาน หรือระดับคุณภาพรวมกัน)
- ร้อยละ 30 ของโรงพยาบาล ขนาด M2 ขึ้นไป ที่มีการจัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุระดับคุณภาพ แผนการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2. วิเคราะห์สถานการณ์ ความสำคัญสุขภาพปัญหาของพื้นที่ (ผลงาน และเป้าหมาย)

จังหวัดตราดมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 17.88 ซึ่งมากกว่าทั้งของเขตสุขภาพที่ 6 (ร้อยละ 15.37) ประเทศ (ร้อยละ 17.35) และเป็นผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60-69 ปี) ร้อยละ 54.47

การคัดกรองประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living : ADL) ปีงบประมาณ 2564 (ไตรมาสแรก) ได้รับการคัดกรองร้อยละ 16.77 พบผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ดี (กลุ่มติดสังคม) ร้อยละ 97.64 ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน) ร้อยละ 1.56 และช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย (กลุ่มติดเตียง) ร้อยละ 0.80

ส่วนการคัดกรองสุขภาพและโรคทั่วไปในผู้สูงอายุโดยใช้แบบ Basic Geriatric Screening (BGS) ปีงบประมาณ 2564 โรคที่พบบ่อยและกลุ่มอาการสูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงคัดกรองได้ร้อยละ 12.90 โรคเบาหวานคัดกรองได้ร้อยละ 16.9 โรคหัวใจและหลอดเลือดคัดกรองได้ร้อยละ 13.48 และสุขภาพช่องปากคัดกรองได้ร้อยละ 14.29 ผลการคัดกรองพบภาวะเสี่ยงและเสี่ยงสูงในโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 32.65 ภาวะเสี่ยงและเสี่ยงสูงโรคเบาหวานร้อยละ 39.87 พบภาวะเสี่ยงสูงมากและสูงอันตรายโรค CVD RISK ร้อยละ 50.0 การคัดกรองกลุ่มอาการที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ (Geriatrics Syndrome) ได้แก่ โรคสมองเสื่อมคัดกรองได้ร้อยละ 15.27 ภาวะซึมเศร้าคัดกรองได้ร้อยละ 34.22 ข้อเข่าเสื่อมคัดกรองได้ร้อยละ 15.30 และภาวะหกล้มคัดกรองได้ร้อยละ 15.16 ผลการคัดกรองพบความผิดปกติ ภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 0.77 ภาวะซึมเศร้าร้อยละ 0.78 ข้อเข่าเสื่อมร้อยละ 2.46 และภาวะหกล้มร้อยละ 2.11 ตามลำดับ

การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ปี 2563 (ประกอบด้วย 1.กิจกรรมทางกายจนรู้สึกเหนื่อยกว่าปกติ อย่างน้อยวันละ 30 นาที, 2.ดื่มน้ำสะอาดได้อย่างน้อยวันละ 8 แก้ว, 3.ทานผัก/ผลไม้สด 400 กรัม หรือ 5 ทัพพี /วัน), 4.สูบบุหรี่ หรือยาเส้น, และ 5.ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) พบว่ามีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ครบ 5 ด้าน ร้อยละ 14.07 พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์มากที่สุดด้านการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 93.81 และน้อยที่สุดด้านกิจกรรมทางกาย ร้อยละ 28.72 จากข้อมูลการสำรวจฯ จังหวัดมีการดำเนินงานร่วมกับศูนย์ฯ ขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพดี ชะลอชรา ชีวียืนยาว (Wellness Plan) เป็นการจัดทำแผนเฉพาะรายเพื่อพัฒนาทักษะกายใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพดี และจังหวัดมีแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุต้นแบบเพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคลในชุมชน โดยมีเป้าหมาย 10 ชมรม และเยี่ยมเสริมพลังในพื้นที่ทุกอำเภอ

จังหวัดได้ดำเนินงานตำบลที่มีระบบส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปัจจุบัน มีตำบลเข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ 100 (ทั้งหมด 38 ตำบล) ตำบลที่มีระบบส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ในชุมชนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 97.37 มี Care Manager ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฯ ขึ้นทะเบียนในโปรแกรม 3C จำนวน 79 คน และมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver) ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฯ ขึ้นทะเบียนในโปรแกรม 3C จำนวน 464 คน จำนวนผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver) ลดลงจากปี 2563 จำนวน 13 คน เนื่องจากลาออก แต่ยังเพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้สูงอายุได้รับการจัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคล (Care Plan) ในระบบโปรแกรม 3C (ปี2561-2563) และเสนอต่อคณะกรรมการ LTC จำนวน 581 ฉบับ ร้อยละ 92.81

การดำเนินงานด้านสุขภาพจิต มีผู้สูงอายุตามฐานข้อมูล HDC หมวดส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต จำนวน 6,317 คน มีผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดเตียง 146 คน คัดกรองซึมเศร้า (2Q) ในผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ร้อยละ 72.60 (จำนวน 106 คน) พบผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง เสี่ยงซึมเศร้าร้อยละ 6.60 (จำนวน 7 คน) โดยผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียงที่เสี่ยงซึมเศร้าได้รับการประเมินต่อด้วย 9Q ร้อยละ 14.29 (จำนวน 1 คน) โดยผลประเมิน 8Q พบซึมเศร้าระดับเล็กน้อย อยู่ในอำเภอเกาะช้าง

การดำเนินการจัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุโรงพยาบาล ระดับ M2 จังหวัดตราดมีการดำเนินการจัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุที่โรงพยาบาลตราด ปี 2562 (ระดับพื้นฐาน) และในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกใหม่ จังหวัดมีแผนดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านระบบ Line กลุ่ม โทรศัพท์ มีการสื่อสารให้ภาคีเครือข่ายดำเนินการป้องกันและ ฝ้าระวังโดยยึดแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขตามมาตรการการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อย่างเคร่งครัด

3. ปัญหา/อุปสรรคที่พบ ไม่มี

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและโอกาสพัฒนา (What Next)

4.1 สำหรับพื้นที่

4.1.1 สนับสนุนการใช้ โปรแกรม Long Term Care (3C) Care Manager, Caregiver, Care Plan ในระดับพื้นที่ในการจัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม

4.1.2 ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในกลุ่มสุขภาพดีเพื่อยืดระยะเวลาการเจ็บป่วย โดยใช้กลไกชมรมผู้สูงอายุ/โรงเรียนผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกอำเภอ

4.1.3 ส่งเสริมให้บุคลากรสาธารณสุขคัดกรองซิมเศร้า (2Q) และประเมินซิมเศร้า (9Q) ในผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงให้ครอบคลุมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการค้นหาและเฝ้าระวังโรคซิมเศร้าในผู้สูงอายุ

4.1.4 จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ควรเน้นการสื่อสารให้ภาคีเครือข่ายดำเนินการป้องกันและเฝ้าระวังโดยยึดแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขตามมาตรการการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ CM,CG, อสม., นักบริหารฯ สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID -19

4.2 สำหรับส่วนกลาง

4.2.1 การสนับสนุนคู่มือการดำเนินงาน

- คู่มือแนวทางการส่งเสริมสุขภาพดี ชะลอชรา ชีววัยยืนยาว Individual wellness plan สำหรับผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

- สื่อความรู้การดูแลสังคมจิตใจผู้สูงอายุและแนวทางการดำเนินกิจกรรมวัคซีนใจในชุมชนต้นแบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกชุมชนในการดูแลสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

5. นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง (ถ้ามี) -อยู่ระหว่างพัฒนา-

ผู้ตรวจรายงาน : นางยุพา ชัยเพ็ชร

ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านโภชนาการ)

วัน/เดือน/ปี : 7 มกราคม 2564

โทร : 094 479 4115

E-mail : yupha_dang@hotmail.com

